

талантливих персидських поетів писали в еміграції в Індії. При дворі Великих Моголів творили Абу Таліб Каліб Хамадани, Саїб Тебризи, Фейзи, Бедиль.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Бертельс Е. Э. Очерк истории персидской литературы. Ленинград: Издание Ленинградского восточного института имени А. С. Енукидзе, 1928.
2. Бертельс Е. Э. Джами. Эпоха, жизнь, творчество. Сталинабад: Таджиккнигиздат, 1949. 175 с.
3. Бертельс Е. Э. Навои и Джами. *Избранные труды*. Т. 4. М.: Наука, 1965. 499 с.
4. Брагинский И. С. Из истории персидской и таджикской культуры. Избранные работы. М.: Наука, 1972. 524 с.
5. Кримський А. Ю. Вибрані сходинкові праці. Т. V. Іраністика. К.: ВД Стілос, 2010. 428 с.
6. Рипка Я. История новоперсидской литературы. *Рипка Я. История персидской и таджикской литератур*. М.: Прогресс, 1974. С. 94-324
7. Losensky P. Jami. Life and works. *Encyclopaedia Iranica*. Vol. XIV. Fasc. 5, 2008. P. 469-475. URL: <https://iranicaonline.org/articles/jami-i>
8. Рупка J. History of Iranian literature. Dordrech: D. Reidel, 1968. XXVIII. 928 p.

ЗБРОЙНІ СИЛИ МУСУЛЬМАНСЬКОГО ЄТТИШАРУ (1872 – 1878)

Пугач Вячеслав Вікторович, викладач

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
к. в. н., доц. Гишко Генадій Борисович
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба

Криза Цинської держави середини XIX ст. привела до низки національних повстань на західній периферії імперії, які відбувалися під релігійними гаслами. Результатом цих процесів стало утворення мусульманських держав на території сучасного Сінцзян-Уйгурського автономного району КНР. У 70-х роках XIX ст. вони були об'єднані в єдину державу Єттишар на чолі з кашгарським ханом Якуб-беком Бадаулетом.

Якщо постаті Якуб-бека в історичних дослідженнях приділялося багато уваги, то його військові реформи, які завершилися створенням збройних сил Єттишару, розглядалися спорадично і несистемно [1 – 6].

Основу армії Єттишару складали сухопутні війська, які Якуб-бек розподілив на три роди військ, а саме піхоту (тайфурчі та сарбази), кінноту (джигіти) та артилерію (топчі).

В основу організаційної структури кашгарського війська була покладена десятинна система, тобто підрозділи поділялися на десятки, сотні та тисячі. Командні посади, як правило, займали вихідці з Кокандського ханства, які були тісно пов'язані з Якуб-беком [1, 3, 5].

Спочатку набір до армії Кашгарського ханства здійснювався добровільно. Згодом він став формуватися двома шляхами. По-перше, це наймання військових загонів з інших держав, а саме з Афганістану, Індії та Кокандського ханства. По-друге, це примусова рекрутчина. З кожного населеного пункту рекрутували чоловіків віком від 15 до 30 років. Крім того, окремі загопи піхоти формувалися з числа насильно

ісламізованих китайців (до 1 тис. осіб). Максимальна кількість збройних сил на момент їх піднесення сягала 45 тис. чол.

Основу сухопутних військ армії Якуб-бека складала піхота. Її ядром були тайфурчі, що озброювалися застарілими важкими гладкоствольними гнотовими рушницями – тайфурами, калібром 20-25 мм. Останні у ході повстання у значній кількості дісталися кашгарцям у якості трофеїв від цинської армії. Кожен тайфур обслуговували чотири особи, які мали чіткі завдання в ході підготовки та ведення вогню. Крім того, кожен загін тайфурчі прикривався вогнем ще одного піхотинця, озброєного легкою гнотовою рушницею. П'ять тайфурів склали взвод на чолі з командиром, озброєним також легкою рушницею. Кількість тайфурів в кашгарській армії сягала до 200 одиниць [1, 6].

Підрозділи, які озброювалися холодною зброєю (сарбази), розвивали успіх на полі бою, після вогню з тайфурів та артилерії. Для збільшення мобільності війська сарбази пересувалися на мобілізованих кінних арбах.

Кіннота була нечисельна і складалася, як правило, з іноземців і загонів кочових народів, які територіально входили до складу держави. Озброювалися вона холодною та легкою вогнепальною зброєю. Перед нею ставилося завдання переслідування противника на полі бою та дій з засідок.

Артилерія (топчі) Єттишара формувалася за рахунок трофейних китайських гладкоствольних гармат та нарізної артилерії британського та німецького виробництва. У 1875 р. артилерія складалася з декількох дивізіонів гармат, організаційно побудованих за турецьким зразком. Кожна батарея цих дивізіонів прикривалася 50 – 60 джигітами та сарбазами. Як правило, імпортовані гармати обслуговувалися іноземними фахівцями (афганці, індуси) [3, 6].

Іноземна допомога з боку Великобританії та Османської імперії змінила стан озброєння армії Єттишара. До 1875 р. частина сарбазів (6 – 8 тис. чол.) вже воювала казнозарядними гвинтівками. У якості нагородної зброї використовувалися багатозарядні гвинтівки Спенсера та револьвери Кольта [3, 7, 8].

Османська імперія надала Якуб-беку 6 гармат Круппа, 1000 рушниць «старого зразка», 200 гвинтівок «нового зразка» та відповідні спорядження та боєприпаси до них [3, 6].

Навчання особового складу армії Єттишару здійснювалося британськими та османськими інструкторами. Обидві навчальні місії працювали в період з 1873 по 1875 рр. і розташовувалися у фортеці Янгісар поблизу міста Кашгар. Відзначалося достатнє бойове злагодження частин і підрозділів збройних сил Єттишару, яке формувалося в ході постійних навчань [1].

Якуб-бек намагався уніфікувати утримання військовослужбовців кашгарської армії. Були введені норми утримання для кожного військового в залежності від посади. Норми утримання були різні для мирного та військового часу та мали як натуральний, так і грошовий вигляд [1].

Питання тилового забезпечення були покладені на ісламізованих китайців. Перед ними поставали завдання щодо відновлення фортець, прокладання доріг, закупівля продуктів і фуражу у населення [6].

Кашгарська армія на етапі її піднесення відзначалася високою військовою дисципліною, в основу якої була покладена система суворих покарань, навіть до смертної кари, що базувалася на ісламських традиціях.

Недоліком армії Єттишару була її слабка мобільність та прив'язка до фортець, утримання гарнізонів яких покладалося на місцеву владу [1].

Реформування збройних сил Єттишару було припинено широкомасштабним наступом цинських військ і повним знищенням Кашгарської держави.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куропаткин А.Н. Кашгария: историко-географический очерк страны, её военные силы, промышленность и торговля. Санкт-Петербург, 1879. 435 с.
2. Веселовский Н.И. Бадаулет Якуб-бек, Аталык Кашгарский. *Записки Восточного Отделения Императорского Русского Археологического Общества*. Т. X. Вып. I– IV. Санкт-Петербург, 1897–1898. 103 с.
3. Васильев А.Д. Османский протекторат и российская политика в Кашгаре в 70-х – начале 80-х гг. XIX в. *Мир Большого Алтая*. № 2 (2.2). Москва, 2016. С. 374 – 382.
4. Ходжаев А. Цинская империя, Джунгария и Восточный Туркестан (колониальная политика Цинского Китая во второй половине XIX в.). Москва, 1979. 544 с.
5. Hodong Kim. Holy War in China: the Muslim Rebellion and State in Chinese Central Asia, 1864–1877. Stanford University Press, 2004. 452 p.
6. Волюнец А. Деревянные пушки Китая. Москва: Эксмо, 2017. 448 с.
7. Forbes A. Warlords and Muslims in Chinese Central Asia. Political History of Republican Sinkiang 1911–1949. Cambridge, 1986.
8. Henze P.B. The Great Game in Kashgaria. British and Russia Missions to Yakub Beg, 1989.
9. Васильев А.Д. Османская империя и «большая игра» в Кашгаре (1865–1878). *Исторический вестник. Том одиннадцатый [158]. Россия и исламский мир*. Москва, 2015. С. 39-77.

СЕРПНЕВИЙ РУХ 1942 РОКУ В ІНДІЇ: СПРОБА ОПОЗИЦІЇ ЗДОБУТИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, АБО ПІДВАЛНИТИ ІНДІЙСЬКОГО СУВЕРЕНІТЕТУ

Степаненко Станіслав, учень 11-А класу,

Сухостаєць Леонтій, учень 10-А класу

Харківська гімназія № 86 Харківської міської ради Харківської області
Науковий керівник: Корнієнко О.О., вчитель історії I кваліфікаційної категорії,
старший вчитель Харківської гімназії № 86 Харківської міської ради Харківської області

Актуальність теми полягає в необхідності вивчення питання виникнення, розвитку індійського національного руху на прикладі Серпневого руху, оскільки на сьогодні є ширші можливості для більш ґрунтовного дослідження даної теми.

Мета роботи – з'ясувати особливості розгортання Серпневого руху 1942 року, проаналізувати його вплив на процеси творення незалежної Індії. Завдання: розглянути причини виникнення Серпневого руху та його наслідки для опозиції; опрацювати подальші хвилювання, які він спричинив; проаналізувати вплив руху на формування «індійського питання» на міжнародній арені.

На сучасному етапі Індія – незалежна та суверенна держава. На міжнародній політичній арені вона відіграє важливу роль, оскільки є однією з найвпливовіших країн, але так було не завжди. В її історії були й сторінки, коли вона була колонією Великої Британії. Індію колонізували з метою експлуатації природних і людських ресурсів, оптимізації торговельних шляхів, досягнення більшої безпеки торгівлі та більш оперативної силової підтримки останньої. Саме через наявність такої потужної, з економічної точки зору, колонії Британська корона стала лідером у світовій торгівлі.

Велика Британія з початком Другої світової війни переформатувала економіку під вимоги воєнного часу, це також зачепило і її колонії, у тому числі й Індію. Проте місцеве населення така політика не задовольняла.